

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 390/2021-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], obaja zastúpení advokátom [REDACTED], [REDACTED], proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1TdoV 6/2018 z 21. augusta 2019 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. decembra 2019 domáhajú vyslovenia porušenia svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Sťažovatelia navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého uznesenia a k nej pripojených príloh vyplýva, že sťažovatelia boli rozsudkom Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný súd“) č. k. PK-2T/28/2016-1013 z 26. júna 2017 (ďalej len „rozsudok špecializovaného súdu“) uznaní vinnými z prečinu nepriamej korupcie podľa § 336 ods. 1 Trestného poriadku formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona, ktorý spáchali tak, že v období od 17. mája 2016 do 23. mája 2016 [REDACTED] v [REDACTED] [REDACTED], v obci [REDACTED] a na ďalších dosiaľ nezistených miestach, po predchádzajúcej vzájomnej dohode medzi [REDACTED], a [REDACTED]. [REDACTED] si tieto vyžiadali a prijali cez sprostredkovateľa [REDACTED], finančnú hotovosť vo výške 500 eur od [REDACTED], študenta [REDACTED], za to, že [REDACTED].

CSc., svojím vplyvom bude pôsobiť na [REDAKOVANÉ], pôsobiaceho ako [REDAKOVANÉ], a zabezpečí mu úspešné absolvovanie skúšky z predmetu [REDAKOVANÉ]. Následne po vykonaní a zapísaní skúšok do výkazu o štúdiu z predmetov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], cez sprostredkovateľa [REDAKOVANÉ], opätovne vyžiadali a prijali od [REDAKOVANÉ] hotovosť vo výške 200 eur ako doplatok za úspešné absolvovanie skúšky aj z predmetu [REDAKOVANÉ].

3. Špecializovaný súd založil svoje rozhodnutie okrem iného aj na výpovedi svedka [REDAKOVANÉ], ktorý bol odsúdený v skutkovo súvisiacej trestnej veci 13. decembra 2016. Vzhľadom na to, že tento svedok na hlavnom pojednávaní využil svoje právo, a z obavy z možného privedenia si trestného stíhania podľa § 130 ods. 2 Trestného poriadku odmietol vypovedať, súd podľa § 263 ods. 4 Trestného poriadku prečítal zápisnicu z jeho výsluchu z prípravného konania z 8. novembra 2016.

4. Sťažovatelia napadli rozsudok špecializovaného súdu odvolaním, v ktorom okrem iného namietali, že k čítaniu svedeckej výpovede svedka [REDAKOVANÉ] došlo bez splnenia zákonných podmienok. Svedok dosiahol 13. decembra 2016 právoplatné skončenie v jeho vlastnej trestnej veci a vzhľadom na to bez ďalšieho nie je možné uveriť jeho verzii.

5. Odvolanie sťažovateľov proti rozsudku špecializovaného súdu Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 5To 6/2017 zo 16. apríla 2018 zamietol podľa § 319 Trestného poriadku. K odvolacej námietke sťažovateľov týkajúcej sa čítania svedeckej výpovede svedka [REDAKOVANÉ] na hlavnom pojednávaní poukázal na uznesenie najvyššieho súdu č. k. 1Tošs 9/2008 z 21. februára 2008 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 35/2008.

6. Uznesenie najvyššieho súdu napadli sťažovatelia dovolaním, v ktorom okrem iného ako dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku uviedli spôsob vykonania výsluchu svedka [REDAKOVANÉ] na hlavnom pojednávaní. Uviedli tiež, že súd prvého stupňa mal najskôr rozhodnúť o samotnej dôvodnosti využitia práva svedka odmietnuť vo veci vypovedať, pričom v prípade, že by mu uvedené právo nepriznal, mal ho adekvátne poučiť podľa § 70 Trestného poriadku o možných následkoch jeho postupu, čím by mohol dosiahnuť zmenu postoja svedka a uskutočnenie jeho výpovede. Pokiaľ by potom, naopak, súd svedkovi právo odmietnuť vypovedať priznal, mal skúmať obsah jeho poučenia v prípravnom konaní.

7. Vo vzťahu k samotnému odmietnutiu vo veci vypovedať zo strany svedka [REDAKOVANÉ], zdôraznili, že ak sa svedok v prípravnom konaní po riadnom poučení podľa § 130 Trestného poriadku vyslovene vyjadrí, že chce a výpoveď aj vykoná, potom prirodzene ani v ďalšom priebehu konania nemôže pociťovať obavu z hrozby trestného stíhania v rozsahu už vykonanej výpovede. Platí, aj s ohľadom na zásadu *ne bis in idem*, že svedok sa nemôže v rozsahu už vykonanej výpovede obávať trestného stíhania pre skutok, za ktorý už bol právoplatne odsúdený. V konečnom dôsledku s poukazom na uvedené u dotknutého svedka nebola a ani nemohla byť daná obava z možnosti privediť si svojou výpoveďou trestné stíhanie, poukázali i na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 23. októbra 2018 vo veci Dieter Wanner proti Nemecku, sťažnosť, č. 26892/12.

8. K poučeniu svedka pred jeho výsluchom v prípravnom konaní 8. novembra 2016 sťažovatelia poznamenali, že toto neobsahuje vymedzenie skutku, ktorého sa mala výpoveď týkať, podperne poukázali na R 3/1981.

9. Uviedli, že výpoveď svedka [REDAKOVANÉ], bola rozhodujúcim dôkazom vo veci – konkrétne išlo o jediný priamy dôkaz predpokladaného skutku, keď jeho ústnou a bezprostrednou výpoveďou by si mohol súd utvoriť komplexný obraz o jeho vierohodnosti.

10. Zdôraznili, že samotné zamietnutie práva svedka na odmietnutie výpovede pre obavu z možnosti trestného stíhania pred súdom v čase po výpovedi tejto osoby v procesnom postavení svedka v prípravnom konaní a v čase po právoplatnom meritórnom rozhodnutí o vine tejto osoby za skutok, o ktorom má v procesnom postavení svedka vypovedať, musí byť o to legitímnejšie v prípadoch osôb, ktoré v dôsledku spolupráce s orgánmi činnými v trestnom konaní dosiahli výhodu v podobe vyčlenenia na samostatné konanie a uzavretia dohody o vine a treste, čím sa ich výpoveď javí ako nespochybniteľná občianska povinnosť a nemožnosť ich ďalšieho trestného stíhania ako nevyvrátiteľný fakt.

11. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľov podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol. K dovolacej námietke sťažovateľov týkajúcej sa výsluchu svedka [REDAKOVANÉ] v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol, že na ich namietané pochybnosti poukázal aj odvolací súd.

II. Argumentácia sťažovateľov

12. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti tvrdia, že výpoveď svedka [REDAKOVANÉ] je možné označiť za rozhodujúci dôkaz, pričom za svoju výpoveď v prípravnom konaní získal menovaný svedok od orgánov činných v trestnom konaní konkrétnu výhodu spočívajúcu v znížení trestu v tzv. dohodovacom konaní. Sťažovatelia nesúhlasia s tým, ako sa s ich námietkou týkajúcou sa tohto svedka v dovolacom konaní vysporiadal najvyšší súd.

13. Podľa sťažovateľov argumentácia dovolacieho súdu o neuplatnení dohovoru v dôsledku zabezpečenia väčšieho rozsahu práv svedkovi vnútroštátnou normou než dohovorom (§ 130 ods. 2 Trestného poriadku) opomína vyriešenie kolízie záujmov medzi obvineným a svedkom, keď na jednej strane stojí záujem a právo obvineného na bezprostredný výsluch svedka, ktorému zodpovedá požiadavka smerovaná na súd vykonať bezprostredný výsluch, a to v záujme vytvoriť si objektívny názor na skutkové tvrdenia a vierohodnosť svedka. Na druhej strane stojí záujem svedka odmietnuť výpoveď.

14. Sťažovatelia sú toho názoru, že čl. 6 dohovoru chráni prioritne právo obvineného (nie svedka) na spravodlivý proces, ale vo všeobecnosti je možné posúdiť (dovolacím súdom predpokladanú) kolíziu záujmov obvineného na výsluch svedka so záujmom svedka na odmietnutí vypovedať, z pohľadu spravodlivosti konania, t. j. prednosť by mal dostať záujem sledujúci legitímny cieľ. Súčasne je v texte sťažnosti nutné posúdiť postup súdov, tak súdu I. stupňa, ako aj dovolacieho a dovolacieho, v prípade ak nastane uvedená procesná situácia. Právo svedka odmietnuť výpoveď môže podľa sťažovateľov v konaní pred súdom sledovať legitímny cieľ výhradne v prípade, ak existujú objektívne dôvody na využitie tohto práva, tak ako uvádzajú ustanovenia

§ 130 ods. 1 a 2 Trestného poriadku. Existenciu týchto dôvodov musí súd fakticky skúmať. Potreba skúmať objektívnu existenciu takýchto dôvodov prináleží súdu, pričom nie je možné súhlasiť s názorom dovolacieho súdu, že bolo správne „bez ďalšieho“ prijať odmietnutie vo veci vypovedať svedkom a nezaoberať sa vecnými dôvodmi, resp. oprávnenosťou jeho postoja, keďže v prípade právoplatného odsúdenia za konkrétny skutok už nie je daná obava z potrestania za ten istý skutok, t. j. za ten, ku ktorému má vypovedať (zásada *ne bis in idem*).

15. Podľa sťažovateľov nie je možné súhlasiť s názorom dovolacieho súdu o možnej obnove konania, keďže platí zásada, že žiadna osoba nemôže byť svedkom proti sebe samému, a teda nie je možné podať návrh na obnovu konania vo veci obvineného [REDAKOVANÉ] na základe výpovede svedka [REDAKOVANÉ]. Rovnako tak nemôže obstať argument dovolacieho súdu, že mohlo hroziť trestné stíhanie za iné, napr. nadväzujúce skutky svedka, skôr obvineného. V takom prípade by predsa dovolací súd pripustil, že orgány činné v trestnom konaní napriek povinnosti legality a oficiality priznali v tzv. dohodovacom konaní obvinenému [REDAKOVANÉ], benefit, ktorý je založený na nestíhaní, resp. nepreverovaní iných jeho skutkov, čo predstavuje (i) neoprávnený prospech obvineného [REDAKOVANÉ], a (ii) musí mať prinajmenšom vplyv na posúdenie jeho vierohodnosti, keďže svojou výpoveďou mohol „odkláňať“ pozornosť orgánov činných v trestnom konaní od svojich iných skutkov alebo od skutkov iných osôb, na ktorých mu záleží. Svedkovi [REDAKOVANÉ], objektívne nebránila žiadna skutočnosť vypovedať v rozsahu, v ktorom bola jeho výpoveď na hlavnom pojednávaní postupom podľa § 263 ods. 4 Trestného poriadku prečítaná, pretože ani prečítaním jej obsahu si menovaný svedok neprivodil ani (i) obnovu konania a ani (ii) ďalšie trestné stíhanie, pričom prečítaním výpovede v uvedenom rozsahu táto obava z uvedených následkov (obnova či iné stíhanie) svedkovi objektívne ani len nehrozila. Prečítanie obsahu výpovede musí mať predsa rovnaký dopad ako jeho ústny prednes. Požiadavka na spravodlivé konanie v prípade, ak by súd využil, resp. vyčerpал všetky procesné možnosti na zabezpečenie bezprostredného výsluchu svedka a tento by aj naďalej neoprávnene (t. j. bez existencie zákonných dôvodov) odmietal vypovedať, vyžaduje vysporiadanie sa s vierohodnosťou takého svedka aj podľa ustanovenia § 132 ods. 1 Trestného poriadku o to viac z pohľadu posúdenia vplyvu benefitov, ktoré získal sám svedok, skôr obvinený. Je v rozpore s požiadavkou na spravodlivé konanie, aby bez existencie objektívnych dôvodov a vôbec bez skúmania ich existencie súd prijal odmietnutie výpovede svedka a znemožnil tak bezprostredným vnemom presvedčiť sa o vierohodnosti svedka a ním uvádzaných skutkových okolností a aby týmto postupom zbavil sťažovateľov možnosti využitia procesných inštitútov slúžiacich jeho obhajobe, ako je napríklad konfrontácia so svedkom (ktorá z dôvodu akceptovania odmietnutia výpovede svedkom nebola možná).

16. Spravodlivé konanie, tak ako ho garantuje čl. 6 ods. 1 dohovoru, vyžaduje posúdenie existencie reálnej možnosti bezprostredného výsluchu svedka na jednej strane a vysporiadanie sa s existenciou dôvodov, pre ktoré svedok odmieta vypovedať, na strane druhej, o to viac, keď výpoveď svedka predstavuje jednak priamy, rozhodujúci, resp. ťažiskový dôkaz. Článok 6 dohovoru zároveň vyžaduje vyvinutie zákonného (t. j. spravodlivo požadovateľného) „procesného“ úsilia súdu na dosiahnutie či zabezpečenie výpovede takéhoto svedka. V uvedenom význame sa súd 1. stupňa reálnou či objektívnou existenciou konkrétnej hrozby, tak ako ju uvádza ustanovenie

§ 130 ods. 2 Trestného poriadku, vôbec nezaoberal, stroho akceptoval vôľu svedka, čo nevytkol a nenapravil odvolací a ani dovolací súd.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

17. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie práva sťažovateľov na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo dovolanie sťažovateľov odmietnuté.

18. Ústavný súd podľa svojej ustálenej judikatúry za zjavne neopodstatnenú považuje takú ústavnú sťažnosť, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov (I. ÚS 66/98). Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 4/00, IV. ÚS 35/02, I. ÚS 124/03, III. ÚS 155/09, II. ÚS 66/2011).

19. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že táto obsahuje iba jeden dôvod, a to podľa sťažovateľov nesprávny procesný postup všeobecných súdov pri výsluchu svedka [REDAKOVANÉ], resp. čítaní jeho výpovede z prípravného konania.

20. Ústavný súd vzhľadom na takto úzko zameraný dôvod ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovatelia poukazujú na jediné namietané pochybenie v procesnom postupe všeobecných súdov, považuje za potrebné zdôrazniť, že pri posudzovaní dôvodnosti ústavnej sťažnosti vychádzal z názoru opakovane prezentovaného EŠLP, podľa ktorého k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dochádza vtedy, ak namietané pochybenie súdov je takého závažného charakteru, že spochybňuje spravodlivosť trestného procesu ako celku. O taký prípad však vo veci sťažovateľov nejde.

21. Totižto tvrdenie sťažovateľov, že výpoveď svedka [REDAKOVANÉ] je rozhodujúcim dôkazom, je iba tvrdením sťažovateľov bez akéhokoľvek odôvodnenia, keďže argumentácia vo vzťahu k tejto námietke v ústavnej sťažnosti úplne absentuje. K takýmto záverom nemožno dospieť ani po dôkladnej analýze odôvodnení uznesenia špecializovaného súdu a uznesení najvyššieho súdu, ktorými bolo rozhodnuté o odvolaní a dovolaní sťažovateľov. Ústavný súd sa preto stotožňuje s názorom vysloveným najvyšším súdom v odôvodnení napadnutého uznesenia, podľa ktorého výpoveď tohto svedka je len jedným z viacerých usvedčujúcich dôkazov.

22. Od pravdivosti nosného argumentu, teda tvrdenia, že výpoveď svedka [REDAKOVANÉ] je rozhodujúcim dôkazom, potom závisí „osud“ celej ústavnej sťažnosti. Ak nie je pravdivý nosný argument, teda ak výpoveď svedka [REDAKOVANÉ] nebola rozhodujúcim dôkazom, potom následné právne analýzy sťažovateľov týkajúce sa možnosti svedka odmietnuť vypovedať sú pre závery o dôvodnosti ústavnej sťažnosti irelevantné, keďže ani prípadné procesné pochybenia súdov vo vzťahu k výsluchu svedka, resp. čítaniu jeho výpovede, by nemohli viesť ústavný súd k záverom o porušení sťažovateľmi uvedených práv.

23. Ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť aj skutočnosť, že na výsluchu svedka [REDACTED] v prípravnom konaní, ktorá výpoveď bola následne na hlavnom pojednávaní aj čítaná, sa obhajkyňa sťažovateľov zúčastnila a mala mu možnosť klásť otázky. Rovnako tak právna zástupkyňa sťažovateľov s čítaním výpovede svedka [REDACTED] na hlavnom pojednávaní súhlasila. Tieto skutočnosti potom tiež významne oslabujú argumenty sťažovateľov smerujúce k tvrdenému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie.

24. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2021

Robert Šorl
predseda senátu